

บทที่ 7

ความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกา

ประเมินผลก่อนการเรียนรู้บทที่ 7

ท่านมีความรู้เรื่องต่อไปนี้หรือไม่

1. ความร่วมมือทางการเมืองระหว่างเอเชีย-แอฟริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2
2. แนวโน้มความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกา

เค้าโครงเรื่อง

1. ความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2
 - 1.1 การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดกับกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกา
 - 1.2 การประชุมประชาชาติเอเชีย-แอฟริกาที่บันดุง
2. ความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกายุคใหม่
 - 2.1 การประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการพัฒนาแอฟริกา
 - 2.2 การประชุมเอเชีย-แอฟริกา
 - 2.3 ความสัมพันธ์ ASEAN-SADC
 - 2.4 ความร่วมมือริมฝั่งมหาสมุทรอินเดีย

สาระสำคัญ

1. หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกาต่างเห็นความจำเป็นในการร่วมมือกันกำหนดนโยบายต่างประเทศในลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองหรือที่เรียกว่า การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยเชื่อว่าการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวจะนำไปสู่สันติภาพ เพราะต่างมีประสบการณ์ไม่ดีเกี่ยวกับการใช้นโยบายล่าอาณานิคมของมหาอำนาจยุโรป แม้ว่าต่อมาในกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกา จะมีความเห็นแตกต่างกันบ้างเกี่ยวกับการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่การรวมกลุ่มเอเชีย-แอฟริกาในกรอบดังกล่าว ทำให้เกิดพลังต่อรองของกลุ่มประเทศโลกที่สามซึ่งประกอบด้วยประเทศเอเชีย-แอฟริกาเป็นส่วนใหญ่

2. ปัจจุบันเอเชียและแอฟริกาต่างดำเนินความพยายามที่จะขยายความร่วมมือด้านการค้า การพัฒนา การลงทุนระหว่างกันมากขึ้น โดยเห็นว่าความร่วมมือระหว่างประเทศได้-ได้ จะยังประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะเท่าเทียมกันมากกว่าการร่วมมือกับประเทศพัฒนาแล้วในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศอื่น ๆ อาทิ เอเปคเพราะมักเสียเปรียบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจกอ่านบทที่ 7 แล้วนักเรียนสามารถ

1. อธิบายถึงความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้
2. อธิบายถึงความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกาในปัจจุบันในกรอบของ AAF รวมทั้งในกรอบของ ASEAN-SADC และในกรอบของการประชุมระหว่างประเทศ ว่าด้วยการพัฒนาแอฟริกาที่ญี่ปุ่นและสหประชาชาติสนับสนุนได้

บทนำ

โดยที่เอเชีย-แอฟริกาต่างก็เคยถูกประเทศในยุโรปปกครองในยุคที่ประเทศดังกล่าวใช้นโยบายแสวงหาอาณานิคมเมื่อศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา ดังนั้นความรู้สึก ร่วมกันประการหนึ่งสำหรับประชาชาติในเอเชีย-แอฟริกาก็คือ การต่อต้านลัทธิอาณานิคม การกดขี่โดยนานาชาติในทุกรูปแบบ และสาเหตุดังกล่าวนี้เองจึงเป็นจุดเริ่มของความร่วมมือกันในการเมืองของกลุ่มเอเชีย-แอฟริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะหลังจากที่ประเทศในเอเชีย-แอฟริกาได้รับเอกราชแล้ว ตั้งแต่ ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา การหลีกเลี่ยงอิทธิพลของมหาอำนาจโลกเสรีและคอมมิวนิสต์ของเอเชีย-แอฟริกาจึงแสดงออกโดยการรวมกลุ่มที่เรียกว่า “ขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด” อันเป็นความพยายามของประเทศโลกที่สามหรือประเทศกำลังพัฒนาในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่เป็นตัวของตัวเอง ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศที่ตึงเครียดในยุคสงครามเย็น ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (non-aligned movement) จึงเกิดขึ้นอันชี้ให้เห็นถึงทางออกใหม่ของกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกาที่จะไม่นำตัวเองเข้าไปผูกพันกับมหาอำนาจฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด โดยเชื่อมั่นว่าการดำเนินการดังกล่าวจะนำมาซึ่งสันติภาพในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ต่อมาภายหลังสงครามเย็นยุติลงกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกาต่างเห็นความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยกันและกันในด้านเศรษฐกิจการค้ารวมทั้งแอฟริกาเริ่มเรียนรู้จากประสบการณ์ด้านการพัฒนาในเอเชียเป็นตัวอย่าง เอเชีย-แอฟริกา จึงร่วมมือกันทางเศรษฐกิจมากขึ้น เห็นได้จากการริเริ่มความสัมพันธ์ในกรอบ ASEAN-SADC หรือการก่อตัวของความร่วมมือริมฝั่งมหาสมุทรอินเดียและความร่วมมือ ภายในกรอบ Asia-Africa Forum หรือ AAF ซึ่งมีญี่ปุ่นและสหประชาชาติคอยให้การสนับสนุน

1. ความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

1.1 การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดกับกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกา

กลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกาต่างมีประสบการณ์คล้าย ๆ กันเพราะต่างเคยตกเป็นเมืองขึ้นหรือเป็นประเทศอาณานิคม ดังนั้น แนวคิดร่วมกันของกลุ่มประเทศดังกล่าวประการหนึ่งคือการคัดค้านหรือต่อต้านลัทธิล่าอาณานิคมทุกรูปแบบแม้ว่าจะได้

รับเอกราชจากเมืองแม่แล้ว และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง ประเทศเหล่านี้ต่างหลีกเลี่ยงที่จะไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลมหาอำนาจภายนอก ทั้งมหาอำนาจที่เป็นฝ่ายโลกเสรีและฝ่ายโลกสังคมนิยมและได้หันมาใช้หลักการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (non-alignment) หรือลัทธิความเป็นกลาง (neutrality) เป็นพื้นฐานในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ จนเกิดเป็นกลุ่มที่เรียกว่า “กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด” ทั้งนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีพัฒนาการตามลำดับดังนี้¹

(1) ช่วงแรก (ตั้งแต่ ค.ศ. 1947-1957) หรือช่วงเริ่มต้นของแนวคิดไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด อันมีจุดกำเนิดมาจากการดำเนินการนโยบายต่างประเทศของอินเดียในสมัยเนรูห์ หรือที่เรียกกันว่า “การทูตเนรูห์” กล่าวคือ หลังจากอินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1947 แล้ว อินเดียได้พยายามจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการแข่งขันอิทธิพลของมหาอำนาจในยุคสงครามเย็นแต่จะยึดถือความเป็นกลางในทางการทูต เนรูห์ได้กล่าวว่า :-

“เราจะไม่เข้าไปร่วมมือกับกลุ่มใด ๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างประเทศ นโยบายต่างประเทศของอินเดียก็คือ หลีกเลี่ยงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งของคนอื่น ยังมีส่วนเกี่ยวข้องพันในการขัดแย้งระหว่างประเทศน้อยเท่าไรก็ยิ่งเป็นการดีเท่านั้น”

เนรูห์ ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีความหมายทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ในทางบวกหมายถึงการที่ประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดจะร่วมกันสร้างสรรค์สันติภาพ และต่อต้านการรวมกลุ่มพันธมิตรทางทหารและสงคราม ส่วนในด้านลบ นั้นหมายถึงการไม่ผูกพันกับมหาอำนาจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

(2) ช่วงที่ 2 (ตั้งแต่ ค.ศ. 1954-1958) ในปลายเมษายน ค.ศ. 1954 เป็นช่วงที่มีการจัดประชุมนานาชาติ เพื่อหาแนวทางระงับสงครามอินโดจีน ในช่วง

¹ โคชิโร โอคาคุระ (แปลเป็นภาษาไทยโดยวิภาช และ รัชชา), ขบวนการปลดปล่อยประชาชาติ เอเชีย แอฟริกา ลาตินอเมริกา, (กรุงเทพฯ, เค็ดส์ไทย จำกัด, 2523), หน้า 133-157

นี่เองนายกรัฐมนตรีโจวเอนไหล แห่งจีนได้ใช้โอกาสระหว่างหยุดพักการประชุมมาเอียนจิน เพื่อหารือกับเบรูห์ ผลจากการหารือนี้ได้มีการออกแถลงการณ์ร่วมที่สำคัญหรือที่เรียกว่า หลักสันติภาพ 5 ข้อ (Pancha Shilla) อันเป็นหลักการพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอินเดีย สารสำคัญคือ

- (1) เคารพในดินแดนและอธิปไตยซึ่งกันและกัน
- (2) ไม่รุกรานซึ่งกันและกัน
- (3) ไม่แทรกแซงกิจการภายใน
- (4) มีความเสมอภาค
- (5) อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ที่สำคัญก็คือจีนและอินเดียได้เสนอให้ประเทศในเอเชียและประเทศอื่น ๆ นำหลักสันติภาพ 5 ข้อนี้ไปใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย

(3) ช่วงที่ 3 (18-20 เมษายน ค.ศ. 1955) เป็นช่วงที่มีการจัดประชุมเอเชีย-แอฟริกาที่บันดุง อินโดนีเซียและได้มีการประกาศหลักการ 10 ข้อ แห่งบันดุงว่าด้วยการส่งเสริมสันติภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งการต่อต้านลัทธิอาณานิคมและนโยบายจักรวรรดินิยม เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการสร้างแนวร่วมระหว่างเอเชีย-แอฟริกา

(4) ช่วงที่ 4 (ค.ศ. 1957-1961) ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ประเทศในแอฟริกาหลายประเทศได้รับเอกราชจนมีการกำหนดว่าปี ค.ศ. 1960 เป็นปีแห่งแอฟริกา เพราะมีประเทศเอกราชใหม่ ในแอฟริกาถึง 17 ประเทศได้รับเอกราช ในปีนี้เองที่ประเทศเอกราชใหม่ ๆ ได้เลือกดำเนินนโยบายต่างประเทศตามหลักการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ก่อนหน้านี้นี้ในการประชุมกลุ่มประเทศเอกราชในแอฟริกาครั้งที่ 1 ที่อักครา กานาใน เมษายน ค.ศ. 1958 ประเทศที่เข้าร่วมประชุมได้ประกาศแสดงความเสียใจที่โลกแบ่งออกเป็น 2 ค่ายที่เป็นปฏิปักษ์กัน นอกจากนี้ ยังได้ประกาศว่าจะดำเนินนโยบายต่างประเทศบนพื้นฐานตาม หลักการที่ระบุไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ และหลักการ 10 ข้อแห่งบันดุง จุดสำคัญในช่วงนี้ก็คือนี่ได้มีการจัดประชุมผู้นำกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด หรือการ

ประชุมผู้นำประเทศเป็นกลางที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการประชุมเบลเกรด ซึ่งจัดขึ้นที่เบลเกรด ยูโกสลาเวีย ระหว่าง 1-6 กันยายน ค.ศ. 1961 โดยมีประเทศเข้าประชุม 25 ประเทศ การประชุมครั้งนี้บ่งชี้ถึงทิศทาง พลั ง และบทบาทของกลุ่มประเทศที่นิยมหลักการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1960 ผู้นำประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่สำคัญ อาทิ ติโต นัสเซอร์ เนรูห์ ชูการ์โน และเอ็นครูมาห์ ได้ร่วมกันยื่นญัตติต่อที่ประชุมทั่วไปของสหประชาชาติครั้งที่ 15 เรียกร้องให้มีการประชุมสำคัญระหว่างสหรัฐฯ-สหภาพโซเวียต เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศ แต่ข้อเสนอนี้ไม่บรรลุผล ดังนั้น ผู้นำกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดจึงมีแนวคิดที่จะรวมตัวให้เข้มแข็งโดยประธานาธิบดีติโต ได้เห็นพ้องกับประธานาธิบดีนัสเซอร์ ในการจัดประชุมระดับผู้นำกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดครั้งที่ 1 ขึ้นที่ยูโกสลาเวียและที่ประชุมก็ได้ยืนยันถึงความเป็นกลาง การไม่ผูกพันกับฝ่ายใดโดยเชื่อมั่นว่าการดำเนินการตามแนวทางนี้จะนำไปสู่สันติภาพในที่สุด ต่อมาได้มีการประชุมกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเป็นครั้งที่ 2 ที่ไคโร อียิปต์ ระหว่าง 5-10 ตุลาคม ค.ศ. 1964 มีประเทศเข้าร่วมประชุม 7 ประเทศ (ประเทศผู้สังเกตการณ์อีก 10 ประเทศ) ในช่วงนี้ได้มีความคิดเห็นแตกแยกในที่ประชุมคือฝ่ายเสียงส่วนใหญ่ยังคงยืนยันกรณาคัดค้านนโยบายจักรวรรดินิยมทั้งเก่าและใหม่ และว่าลัทธิอาณานิคมยังไม่ตาย ผู้นำในฝ่ายนี้ก็เช่น ชูการ์โน เอ็นครูมาห์ สำหรับฝ่ายเสียงส่วนน้อยนำโดย ประธานาธิบดีติโต และนายกรัฐมนตรี ชาสตรี้แห่งอินเดียได้ยืนยันว่า “ลัทธิอาณานิคมได้ยุติลงแล้ว ลัทธิไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดคือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ”

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าการประชุมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในครั้งที่ 2 มีลักษณะเด่นคือ (1) มีประเทศเข้าร่วมเพิ่มขึ้นจากการประชุมครั้งแรก (2) ประเทศแอฟริกาที่สนับสนุนฝ่ายตะวันตก (กลุ่มบราซิล และกลุ่มมอโรเวีย) และประเทศในละตินอเมริกา 10 ประเทศที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมครั้งแรกได้เข้าร่วมประชุมในครั้งที่ 2 ด้วย (3) นายกรัฐมนตรีชอมเบแห่งคองโก (เลโอโปลด์วิลล์) ซึ่งเป็นรัฐบาลหุ่นถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าร่วมการประชุมนี้ (4) นายกรัฐมนตรีชาสตรี้แห่งอินเดียและประธานาธิบดีติโตแห่งยูโกสลาเวียประกาศให้ใช้แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเรียกร้องให้ประณามจีน และ (5) ฐานะผู้นำกลุ่มได้เปลี่ยนจากยูโกสลาเวียและอินเดียมาเป็น

อินโดนีเซีย กานา มาลี กินี ซึ่งต่างยืนยันต่อต้านจักรวรรดินิยม และต่อต้านลัทธิล่าอาณานิคมทั้งเก่าและใหม่

(5) ช่วงที่ 5 (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965-1966) เป็นช่วงที่มีการแตกแยกความคิดภายในกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดอย่างชัดเจน โดยแบ่งเป็น 2 ฝ่ายคือ (1) ฝ่ายที่เห็นว่าการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดคือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยการประนีประนอมระหว่างอเมริกากับรัสเซีย การลดกำลังอาวุธ และยุติการคัดค้านจักรวรรดินิยม โดยมีอินเดียและยูโกสลาเวียเป็นแกนนำ (2) ได้แก่ ฝ่ายที่เห็นว่าการต่อต้านจักรวรรดินิยม และการล่าอาณานิคมเท่านั้นที่เป็นเครื่องประกันการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเป็นพื้นฐานของลัทธิไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยมีอินโดนีเซีย กานา กินี มาลี เป็นแกนนำ และในช่วงนี้เองที่เกิดเหตุการณ์สำคัญคือการรัฐประหารประธานาธิบดีเอ็นครูมาห์แห่งกานา เกิดการโค่นล้มประธานาธิบดีชูกาโนแห่งอินโดนีเซีย และรัฐบาลของเบ เบล่า แห่งอัลจีเรีย การสูญเสียผู้นำดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพราะทำให้พลังต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม และการล่าอาณานิคมใหม่อ่อนแอลง

(6) ช่วงที่ 6 (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 เป็นต้นมา) ในช่วงนี้มีการประชุมกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ครั้งที่ 4 ในระหว่าง 5-9 กันยายน ค.ศ. 1973 ที่แอลเจียร์ แอลจีเรีย โดยที่ประชุมครั้งนี้ได้หยิบยกประเด็นสำคัญทางเศรษฐกิจขึ้นมาพิจารณาในการประชุมด้วยนอกเหนือจากประเด็นทางการเมือง คือพยายามที่จะโน้มน้าวให้ประชาคมโลกหันมาสนใจแนวทางการสร้างระเบียบเศรษฐกิจใหม่ระหว่างประเทศใหม่ (New International Economic Order) ปัญหาการว่างงาน ความยากจน ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ของประชาชน การลดการพึ่งพาประเทศพัฒนาแล้วทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้ให้ความสนใจในประเด็นสำคัญทางเศรษฐกิจอีก 2 ประเด็น คือ (1) การนิยามยุทธศาสตร์การพัฒนา และ (2) การเรียกร้องในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของตนกลับคืน ดังนั้นในช่วงนี้ประเด็นปัญหาของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ซึ่งเดิมเคยจำกัดวงแคบอยู่ในเรื่องปัญหาเอกราช การต่อต้านจักรวรรดินิยมและลัทธิอาณานิคมแบบใหม่ได้พัฒนามาเป็นการให้ความสนใจปัญหาด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งก็เป็นไปตามสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป

1.2 การประชุมเอเชีย-แอฟริกาที่บันดุง

การประชุมเอเชีย-แอฟริกาที่บันดุงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแนวคิดไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (non-alignment) เพราะเป็นจุดกำเนิดของกลุ่มประเทศที่มีแนวคิดร่วมกันในการคัดค้านจักรวรรดินิยม และลัทธิอาณานิคมแบบใหม่ กล่าวคือ ในพฤษภาคม ค.ศ. 1954 ขณะที่มีการประชุมนานาชาติที่เจนีวาเพื่อสันติภาพในอินโดจีนนั้น ผู้นำอินเดีย พม่า อินโดนีเซีย ศรีลังกา และปากีสถาน ได้จัดประชุมที่โคลัมโบ (หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นกลุ่มโคลัมโบที่มีอินเดียเป็นแกนนำ) ปรากฏว่าที่ประชุมดังกล่าวได้ออกแถลงการณ์ร่วมสาระสำคัญ ดังนี้ (1) ให้ยุติสงครามในอินโดจีนและให้ประเทศอินโดจีนทั้ง 3 ได้เอกราชโดยเร็ว (2) ห้ามอาวุธนิวเคลียร์ (3) ให้รับรองสาธาณรัฐประชาชนจีนและ (4) ให้ต่อต้านลัทธิอาณานิคม ต่อมากลุ่มโคลัมโบก็ได้จัดประชุมเป็นครั้งที่ 2 ที่ โบกอร์ อินโดนีเซีย เนื่องจากยังวิตกกังวลสงครามในอินโดจีน และในประชุมครั้งนี้เองที่ทำให้ผู้นำกลุ่มโคลัมโบเห็นพ้องให้มีการจัดประชุมเอเชีย-แอฟริกาขึ้นที่บันดุง ในระหว่าง 18-24 เมษายน ค.ศ. 1955 ตามความคิดริเริ่มของผู้นำอินโดนีเซีย ในการประชุมครั้งนี้ประกอบด้วยรัฐในเอเชีย-แอฟริกา รวมทั้งสิ้น 29 ประเทศ เป็นเอเชีย 15 ประเทศ อาหรับ 11 ประเทศ และแอฟริกา 3 ประเทศ ได้แก่ จีน เวียดนามเหนือ ประเทศในเครือจักรภพ รวมทั้งปากีสถาน ฟิลิปปินส์ เวียดนามใต้ ตุรกี และไทย สำหรับประเทศในแอฟริกาก็เช่น อียิปต์ เอธิโอเปีย กานา ลิเบีย จะเห็นได้ว่ารัฐที่เข้าประชุมมีความหลากหลายในแง่ลัทธิการเมือง สำหรับประเด็นที่หยิบยกมาพิจารณาในที่ประชุมครั้งนี้ได้แก่ (1) ปัญหาลัทธิอาณานิคม และ (2) สันติภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศ ในที่สุดที่ประชุมก็ได้ประกาศ**หลักการ 10 ประการแห่งบันดุงเพื่อการอยู่ร่วมกัน** หรือแถลงการณ์ว่าด้วยสันติภาพและความร่วมมือของโลก และถือได้ว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- (1) เคารพในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตามจุดมุ่งหมายของสหประชาชาติ
- (2) เคารพต่ออธิปไตยและบูรณภาพเหนือดินแดนทุกชาติ

- (3) ให้ความเสมอภาคแก่ทุกชาติและความเสมอภาคต่อทุกเชื้อชาติ
- (4) ละเว้นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น
- (5) เคารพต่อสิทธิของแต่ละชาติในการป้องกันตนเอง ทั้งนี้ต้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับกฎบัตร สหประชาชาติ
- (6) ละเว้นการไม่เข้าร่วมดำเนินการร่วมกันเพื่อรับใช้เพื่อผลประโยชน์ของมหาอำนาจชาติใดชาติหนึ่งโดยเฉพาะ
- (7) ละเว้นการกระทำหรือการคุกคามเพื่อรุกราน หรือใช้กำลังต่อบุรณภาพหรือเอกราชทางการเมืองชาติใดชาติหนึ่ง
- (8) ตกลงแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศโดยสันติวิธี เช่น เปิดให้มีการเจรจาส่งเสริมสัมพันธภาพ ใกล้เคียงหรือตกลงกันในศาลหรือวิธีอื่นใด โดยสันติตามความยินยอมของกลุ่มนี้ ทั้งนี้ ต้องดำเนินไปให้สอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ
- (9) ส่งเสริมผลประโยชน์และความร่วมมือซึ่งกันและกัน
- (10) เคารพในความยุติธรรมและความปรารถนาของอารยประเทศ

กล่าวได้ว่าการประชุมที่บันดุงนี้มีความสำคัญในแง่การเมืองเพราะทำให้ประชาคมโลกได้เห็นความเคลื่อนไหวอย่างเป็นทางการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชุมครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานในกรอบขององค์กรของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งได้แก่ การกำหนดกฎเกณฑ์ในการจัดประชุมระหว่างประเทศกำลังพัฒนาตามห้วงเวลา อันทำให้ประเด็นปัญหาของกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกาเป็นที่รับรู้ของนานาชาติได้ในวงกว้าง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

จงอธิบายถึงความสำคัญของการประชุมเอเชีย-แอฟริกาที่บันดุง

2. ความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกายุคใหม่

2.1 การประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการพัฒนาแอฟริกาที่โตเกียวครั้งที่ 1

การตัดสินใจของญี่ปุ่นในการร่วมมือกับสหประชาชาติ และองค์การ Global Coalition for Africa (GCA) จัดประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการพัฒนาแอฟริกาที่โตเกียวครั้งที่ 1 (Tokyo International Conference on African Development-TICAD I) เมื่อตุลาคม ค.ศ. 1993 นั้นเป็นความพยายามครั้งสำคัญที่จะเริ่มต้นกระบวนการพัฒนาแอฟริกาและการสนับสนุนให้ประเทศในทวีปแอฟริกาอยู่ในสภาพพร้อมที่จะเผชิญกับการท้าทายใหม่ ๆ ที่แอฟริกาไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในศตวรรษที่ 21 จุดประสงค์ที่สำคัญในการประชุมครั้งนี้ก็เพื่อที่จะ (1) ส่งเสริมความพยายามของประเทศในแอฟริกาในการปฏิรูปเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้ง (2) การสร้างความเข้าใจแก่สาธารณชนทั้งในเรื่องภายในประเทศและต่างประเทศของแอฟริกาอีกทั้งความจำเป็นที่จะต้องให้การสนับสนุนแอฟริกาสำหรับในตอนท้ายของการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้ออกแถลงการณ์โตเกียว (Tokyo Declaration) เพื่อยืนยันว่าจะให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการพัฒนาแอฟริกากับเอเชีย นอกจากนี้แถลงการณ์ดังกล่าวยังได้ระบุเป้าหมายหลัก ๆ ดังนี้

- (1) ให้ประเทศแอฟริกาปฏิรูปเศรษฐกิจและการเมืองบนพื้นฐานของความคิรีเริ่มของประเทศแอฟริกาเอง
- (2) ให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจเพราะภาคเอกชนเป็นกลไกสำคัญสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน
- (3) ให้มีความร่วมมือส่วนภูมิภาคและการบูรณาการของรัฐแอฟริกันเพื่อการขยายการค้าพหุภาคีและการค้าเสรี
- (4) ให้เรียนรู้ความสำเร็จจากประสบการณ์ด้านการพัฒนาของประเทศในเอเชีย และขยายความร่วมมือระหว่างประเทศใต้-ใต้ (South-South Cooperation)
- (5) ให้มีการร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการแก้ไขปัญหาสตรี ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาโรคเอดส์¹

¹ในแอฟริกามีผู้ป่วยเป็นโรคเอดส์ถึง 19.8 ล้านคน ในจำนวนนี้ร้อยละ 50 เป็นสตรี

และในการประชุมครั้งนี้ญี่ปุ่นได้จัดลำดับความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือการปฏิรูปเศรษฐกิจและการเมืองในแอฟริกา ดังนี้ (1) การช่วยเหลือในการพัฒนาประชาธิปไตย (2) การช่วยเหลือในการปฏิรูปเศรษฐกิจ (3) การช่วยเหลือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ (4) การช่วยเหลือในการรักษาสภาพแวดล้อม

2.2 การประชุมเอเชีย-แอฟริกา

2.2.1 การประชุมเอเชีย-แอฟริกาครั้งที่ 1

โดยที่ผลการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการพัฒนาแอฟริกาที่โตเกียว ครั้งที่ 1 ได้ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการพัฒนาแอฟริกากับประสบการณ์การพัฒนาของเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ญี่ปุ่นจึงพยายามนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติเพื่อได้ผลจริงจึงโดยการร่วมมือกันอินโดนีเซียและโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme-UNDP) จัดประชุมเอเชีย-แอฟริกา ครั้งที่ 1 (Asia-Africa Forum I) ที่บันดุง อินโดนีเซีย ระหว่าง 12-16 ธันวาคม ค.ศ. 1994 ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการหารือเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาภาคเอกชน รวมทั้งรูปแบบในการเพิ่มการขยายความร่วมมือระหว่างเอเชีย-แอฟริกา ผลการประชุมครั้งนี้ที่ประชุมได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ **“แนวทางในการดำเนินงานด้านความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกาในศตวรรษที่ 21”** ซึ่งได้ลำดับความสำคัญก่อนหลังในการส่งเสริมการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศเอเชียในแอฟริกา การจัดตั้งสถาบันหรือองค์การกลางติดต่อประสานงานระหว่างเอเชีย-แอฟริกา นอกจากนี้ที่ประชุมยังให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแอฟริกาหลายประการ ดังนี้

(1) ประเทศแอฟริกาควรที่จะนำหลักการบริหารที่ดีหรือธรรมรัฐ (good governance) มาปฏิบัติในการบริหารปกครองประเทศซึ่งครอบคลุมถึงหลักการของความโปร่งใส การยึดหยุ่น และการปฏิบัติได้มาใช้

(2) ประเทศอาเซียนควรที่จะให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคและจัดทำโครงการเพื่อการพัฒนาในแอฟริกา เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในแอฟริกา รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแอฟริกา

(3) สถาบันเอเชีย-แอฟริกาที่จะจัดตั้งขึ้นควรจะให้มีความสำคัญใน

การส่งเสริมการค้าเมืงงานของข่ายงานต่าง ๆ ในทุกสาขา และควรจะเป็นข่ายงาน (Networks) ที่มีสายการติดต่อกว้างขวางตั้งแต่วระดับรัฐบาล ลงมาจนถึงภาคเอกชน นักวิชาการ ประชาชน และองคค์การเอกชนต่าง ๆ (NGO)

(4)สถาบันเอเชีย-แอฟริกาซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำโครงการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์นั้นก็ควรจะเน้นที่การแลกเปลี่ยนเอกสาร ข้อมูล อาจารย์ นักศึกษาระหว่าง เอเชีย-แอฟริกา รวมทั้งการทำวิจัยร่วมกันระหว่างทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ที่ประชุมยังมีมติ ให้จัดประชุมเอเชีย-แอฟริกาขึ้นทุก ๆ 2 ปี

2.2.2 การประชุมเอเชีย-แอฟริกาครั้งที่ 2

การประชุมเอเชีย-แอฟริกา ครั้งที่ 2 (Asia-Africa Forum II-AAF II) จัดขึ้นที่กรุงเทพฯ (ไทยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมตามคำร้องขอของญี่ปุ่น) ระหว่าง 11-13 มิถุนายน ค.ศ. 1997 มีผู้ร่วมประชุมประมาณ 200 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่อาวุโส ด้านการวางแผนและพัฒนาเศรษฐกิจจากแอฟริกา 48 ประเทศ¹ จากเอเชีย 12 ประเทศ ได้แก่ บรูไน จีน อินเดีย อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ปากีสถาน ญี่ปุ่นและไทย ประเทศผู้ให้ 12 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐฯ แคนาดา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม โปรตุเกส สวีเดน เดนมาร์ก และนอร์เวย์ กับอีกผู้แทนจากองคค์การระหว่างประเทศ 10 องคค์การ และ 25 สถาบันวิจัย และองคค์การเอกชน สำหรับสาระสำคัญในการประชุมครั้งนี้มี 3 ประการคือ (1) การเสริมสร้างสถาบันต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ (2) การพัฒนาการ เกษตรและอาหาร และ (3) การพัฒนาภาคเอกชน ซึ่งถือเป็นการวางกรอบความร่วมมือ โดยเริ่มต้นจากการให้ความช่วยเหลือ และมุ่งเน้นทำแผนปฏิบัติการหรือ Agenda for Action ซึ่งจะกำหนดแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน เช่น สาขาของความร่วมมือ โครงการ ให้ความช่วยเหลือ และแหล่งเงินทุน

ผลการประชุมครั้งนี้ได้มีการออก “แถลงการณ์กรุงเทพฯ” เพื่อเรียกร้องให้มีการขยายความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ดังนี้

¹ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ข่าวสารนิเทศ ฉบับที่ 506/2540, มิถุนายน 2540. และโปรดดูรายชื่อประเทศและองคค์การระหว่างประเทศที่เข้าร่วมประชุมโดยละเอียดในภาคผนวก ข

- (1) การเพิ่มการลงทุนโดยตรงในแอฟริกา
 - (2) กลุ่มประเทศอาเซียนและญี่ปุ่นแสดงความพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือด้านการพัฒนาอย่างเป็นทางการต่อแอฟริกา
 - (3) ให้ความสำคัญกับภาคเอกชนในการดำเนินการร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน
 - (4) ที่ประชุมให้การรับรองว่ามีโอกาสที่สดใสมากมายในแอฟริการอคอยความร่วมมือของภาคเอกชนและภาครัฐของเอเชีย อาทิโอกาสในการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม การเงินการบริการ การฝึกอาชีพ การส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติและการลงทุนร่วม
 - (5) เห็นความจำเป็นในการเพิ่มบทบาทสตรี การถ่ายทอดเทคโนโลยี โครงการจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการความร่วมมือด้านการลงทุนและการเกษตร
 - (6) ให้ความเชื่อมั่นว่าความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกา เป็นรูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “หุ้นส่วนใหม่ของโลก” (New Global Partnership)
- รัฐบาลญี่ปุ่นได้นำข้อสรุปของการประชุมครั้งนี้ไปรายงานต่อในที่ประชุมสุดยอด G-7 ที่เดนเวอร์ รัฐโคโลราโด สหรัฐฯ ในระหว่างวันที่ 20-22 มิถุนายน ค.ศ. 1997 ซึ่งที่ประชุม G-7 ได้ยืนยันพันธกรณีที่จะให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาเสถียรภาพการเมือง และเศรษฐกิจของภูมิภาคแอฟริกา จึงอาจกล่าวได้ว่าในอนาคตอันใกล้กระแสความร่วมมือประเทศใต้-ใต้ (South-South Cooperation) เป็นสิ่งสำคัญ โดยมีประเทศที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจคอยให้การสนับสนุน อาทิ ญี่ปุ่น สหรัฐฯ สหประชาชาติ ความร่วมมือดังกล่าวจึงมีลักษณะต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งขณะนี้ญี่ปุ่น สหประชาชาติ และประเทศในเอเชียก็กำลังเตรียมการนำผลการประชุมจากกลุ่ม G-7 ดังกล่าวไปใช้ในการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการพัฒนาแอฟริกา ครั้งที่ 2 (TICAD II) ซึ่งกำหนดจัดในปลายปี ค.ศ. 1998 ต่อไป (สำหรับกรอบหรือแนวทางการให้ความช่วยเหลือแก่แอฟริกาหลังการจัดประชุม TICADI แล้วดูได้จากผนวก ค.)

2.3 ความสัมพันธ์ ASEAN-SADC : จุดเริ่มต้นและพัฒนาการ

นอกจากเอเชีย-แอฟริกาจะมีพัฒนาการด้านความร่วมมือในกรอบ

Asia-Africa Forum (AAF) แล้ว ในระดับการรวมกลุ่มภูมิภาคทางเศรษฐกิจนั้น เอเชีย-แอฟริกายังมีความสัมพันธ์ในกรอบ ASEAN-SADC หรือความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาเซียนและประชาคมเพื่อการพัฒนาแอฟริกาตอนใต้ (SADC) ด้วย โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีจุดเริ่มต้นจากการเยือนแทนชาเนี่ยของ ฯพณฯ รมช.ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ระหว่าง 10-12 มีนาคม ค.ศ. 1993 ซึ่งในครั้งนั้นทั้งฝ่ายแอฟริกาและฝ่ายไทยได้มีความเห็นพ้องกันถึงความเป็นไปได้ในโอกาสที่จะเสริมสร้างความร่วมมือระหว่าง ASEAN-SADC และหลังจากที่แอฟริกาใต้ได้เข้าเป็นสมาชิก SADC เมื่อ 29 สิงหาคม ค.ศ. 1994 แล้วทำให้ SADC เป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งขึ้น ดังนั้น ใน 30 เมษายน - 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1994 คณะผู้แทน SADC ซึ่งมี Dr Kaire Mbuende เลขาธิการบริหาร-SADC เป็นผู้นำคณะ ได้เดินทางมาดูงานที่สำนักเลขาธิการอาเซียน และเยือนอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ โดยคณะผู้แทน SADC ได้ให้ความสนใจที่จะพัฒนาความร่วมมือด้านต่าง ๆ ระหว่างสำนักเลขาธิการ อาเซียนกับสำนักเลขาธิการ SADC

ในปลายปี ค.ศ. 1994 สถานเอกอัครราชทูตแอฟริกาใต้ประจำอินโดนีเซีย ได้มีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย เสนอขอให้มีการประชุมหารือเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการพัฒนาความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างอาเซียนกับแอฟริกาใต้ ดังนั้น เมื่อ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1995 จึงมีการหารือเป็นครั้งแรกระหว่างรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) กับรัฐมนตรีเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก SADC ในลักษณะไม่เป็นทางการในช่วงการประชุม ADFC ที่สิงคโปร์ ทั้งนี้โดยมีเลขาธิการขององค์การทั้ง 2 เข้าร่วมด้วย ผลปรากฏว่ารัฐมนตรีทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างเอเชีย-แอฟริกาโดยให้ความสำคัญกับบทบาทของการทำธุรกิจของภาคเอกชนทั้งสองภูมิภาคให้มากขึ้น

สำหรับสถานะในปัจจุบันนี้สำนักเลขาธิการอาเซียนได้เสนอเมื่อ เมษายน ค.ศ. 1997 ให้มีการเชื่อมโยงความร่วมมือ AFTA-SADC ในความร่วมมือสาขาต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนสารสนเทศ การประสานทำที่ร่วมกันในการเจรจาระหว่างประเทศ การหารือด้านการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน การส่งเสริมการค้าและการ-

ลงทุน การประสานการติดต่อระหว่างภาคเอกชน การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและความร่วมมือในระดับสำนักเลขาธิการของทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม แม้ขณะนี้ (ค.ศ. 1997) ยังไม่มีการลงนามเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว แต่ก็เป็นที่รู้กันว่าในอนาคตเอเชีย-แอฟริกาจะยังมีช่องทางความร่วมมือกันมากขึ้น

2.4 ความร่วมมือริมฝั่งมหาสมุทรอินเดีย (INDIAN OCEAN RIM Association for Regional Cooperation-IOR-ARC)

ความร่วมมือริมฝั่งมหาสมุทรอินเดียเป็นแนวความคิดเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศริมฝั่งมหาสมุทรอินเดียที่ซึ่งมีภูมิภาค และอนุภูมิภาคเข้าเกี่ยวข้องมากมาย อาทิ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง แอฟริกาตอนใต้และตะวันออก อันเป็นความคิดริเริ่มของโอมานและความคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างดีจากนายพิก โบธา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อปี ค.ศ. 1993 โดยนายโบธาได้เสนอแนวคิดดังกล่าวต่อประเทศต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณมหาสมุทรอินเดีย จนในปัจจุบันความร่วมมือในกรอบ IOR-ARC มีสมาชิกแล้ว 14 ประเทศคือ ออสเตรเลีย อินเดีย แอฟริกาใต้ เคนยา สิงคโปร์ โอมาน มอริเชียส มาดากัสการ์ ศรีลังกา เยเมน โมซัมบิก แทนซาเนีย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ซึ่งขณะนี้ไทยกำลังขอเข้าร่วมเป็นสมาชิก IOR-ARC ด้วย

จุดประสงค์สำคัญของการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือดังกล่าวก็เพื่อที่จะส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศใต้-ใต้ (South-South Cooperation) ให้ครอบคลุมทุก ๆ สาขา เพื่อการแสวงหาแหล่งลงทุนและตลาดใหม่ ๆ เป็นการส่งเสริมการค้าภายในภูมิภาค เพื่อให้แข่งขันในตลาดโลกได้และเป็นกลุ่มที่เปิดกว้างให้ประเทศที่อยู่ริมของมหาสมุทรอินเดียสามารถเข้าเป็นสมาชิกได้

สำหรับโครงสร้างกลุ่มความร่วมมือนี้ได้พิจารณาให้มีการจัดประชุม Working group หรือคณะทำงานในด้านต่าง ๆ ซึ่งจนปัจจุบันนี้ได้มีการจัดประชุมคณะทำงานของ IOR-ARC แล้ว 2 ครั้งคือ

(1) *การประชุม Indian Ocean Rim Initiative ที่มอริเชียส* หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Mauritius Process โดยมอริเชียสเป็นเจ้าภาพจัดประชุม IOR-

ARC ระดับรัฐบาล (Inter-Governmental Meeting) ที่พอร์ตหลุยส์ ระหว่าง 29-31 มีนาคม ค.ศ. 1995 โดยเชิญประเทศแกนนำ 7 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย อินเดีย แอฟริกาใต้ เคนยา สิงคโปร์ โอมาน และมอริเชียส เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้และประโยชน์จากความร่วมมือผลของการประชุมครั้งนี้ที่ประชุมได้ออกแถลงการณ์ร่วมให้สมาชิกยึดหลักการดังนี้

- ความเสมอภาคทางอธิปไตย บูรณภาพของดินแดน อิสรภาพทางการเมือง การไม่แทรกแซงกิจการภายในและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

- การจัดตั้งกลุ่มดังกล่าวจะไม่เป็นการลดความสำคัญของกรอบความร่วมมือเดิมซึ่งมีอยู่ก่อนแล้วแต่จะเป็นการเสริมสร้างกรอบความร่วมมือดังกล่าว

- การตัดสินใจควรตั้งอยู่บนหลักฉันทามติ

- ให้หลีกเลี่ยงการนำปัญหาทวิภาคีหรือเรื่องอื่นใดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งมาเกี่ยวข้องกับการพิจารณาตัดสินใจดำเนินการ

- สมาชิกภาพของกลุ่ม IOR-ARC ควรจะครอบคลุมทุกประเทศอธิปไตยในมหาสมุทรอินเดีย

และในการประชุมครั้งนี้ที่ประชุมให้ขยายสมาชิกภาพเพิ่มอีก 7 ประเทศคือ มาดากัสการ์ ศรีลังกา เยเมน โมซัมบิก แทนซาเนีย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

(2) การประชุม IOR-ARC ที่เพิร์ธ หรือ Perth Process การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นที่เพิร์ธ ออสเตรเลีย ระหว่าง 11-13 มิถุนายน 1995 โดยออสเตรเลียเป็นเจ้าภาพและเป็นการประชุมในลักษณะไม่เป็นทางการในลักษณะไตรภาคี หรือเป็นการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่าง ผู้แทนจากภาครัฐบาล เอกชน และนักวิชาการ มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 122 คน จาก 23 ประเทศริมฝั่งมหาสมุทรอินเดีย โดยที่ประชุมได้แบ่งคณะทำงานออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- คณะทำงานด้านเศรษฐกิจ (Economic Working Group) จัดตั้งขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือทางการค้า การลงทุน และเศรษฐกิจในภูมิภาค การอำนวยความสะดวกทางการค้า การตรวจลงตรา ภาษี การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

การถ่ายทอดทางเทคโนโลยี ขนส่งและโทรคมนาคมรวมทั้งถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการจัดทำบัญชีรายชื่อ ภาคธุรกิจต่าง ๆ ในภูมิภาค

- คณะทำงานเรื่องอื่น ๆ (Other Issues Working Group) มี 3 วาระการประชุม ได้แก่ ความร่วมมือในภูมิภาค ทรัพยากรมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือทางทะเล และความมั่นคงในภูมิภาค

ความร่วมมือในกรอบ IOR-ARC จึงอยู่ในระยะของการก่อตัว และคาดว่าพัฒนาการของความร่วมมือในกรอบนี้คงจะดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป และคาดว่าจะมีการประชุมระดับรัฐมนตรีต่อไปที่นาบูโต โมซัมบิก ในปี ค.ศ. 1999

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2
งอธิบายถึงจุดประสงค์สำคัญของความร่วมมือ IOR-ARC

สรุปท้ายบท

พัฒนาการความร่วมมือเอเชีย-แอฟริกา มีแนวโน้มที่จะดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งนี้กรอบความร่วมมือ หรือประเด็นความร่วมมือฟินแปรไปตามยุคสมัย ตามสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ ในอดีตเอเชีย-แอฟริกาเผชิญกำลังกันต่อต้านลัทธิอาณานิคม จับมือกันใช้นโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเพื่อหลีกเลี่ยงอิทธิพลคอมมิวนิสต์ และเสรีนิยม รวมทั้งดำเนินความพยายามที่จะจัดตั้งระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่ให้เป็นธรรมมากขึ้น ปัจจุบันนอกจากแอฟริกาจะพยายามที่จะเรียนรู้การพัฒนาประเทศจากเอเชียแล้ว ยังมีความพยายามที่จะร่วมมือกันทางเศรษฐกิจกับเอเชียมากขึ้น (โดยมีญี่ปุ่นและสหประชาชาติสนับสนุน) ทั้งในแง่การค้า การลงทุน เนื่องจากเห็นว่าความร่วมมือระหว่างประเทศได้-ได้ ด้วยกันจะนำไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันและกัน ในลักษณะที่เท่าเทียมกัน มากกว่าการร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้ากับประเทศพัฒนาแล้ว

ประเมินผลท้ายบท

1. ประเด็นสำคัญในการประชุมกลุ่มไม้ฝักฝักฝักครั้งที่ 4 ในปี ค.ศ. 1973 มีอะไรบ้าง
2. จุดประสงค์ของการประชุมระหว่างประเทศ ว่าด้วยการพัฒนาแอฟริกาที่โตเกียวครั้งที่ 1 มีอะไรบ้าง

แนวตอบประเมินผลก่อนการเรียนบทที่ 7

1. หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เอเชีย-แอฟริกาพยายามเสริมสร้างความร่วมมือกันมากขึ้นในทางการเมืองเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศที่ตึงเครียดในยุคสงครามเย็น ที่มีการเผชิญหน้าทางอุดมการณ์ระหว่างฝ่ายโลกเสรี และฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้เอเชีย-แอฟริกา ไม่ประสงค์จะเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอีกทั้งยังยืนยันที่จะต่อต้านลัทธิอาณานิคมทุกรูปแบบด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เอเชีย-แอฟริกาทางออกโดยการจัดตั้งขบวนการไม้ฝักฝักฝัก โดยเชื่อว่าการดำเนินการดังกล่าวจะนำมาซึ่ง เสรีภาพและสันติภาพ

2. เอเชีย-แอฟริกามีแนวโน้มที่จะร่วมมือกันมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาประเทศ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเศรษฐกิจ-การค้า สหประชาชาติและญี่ปุ่น กำลังร่วมมือกันดำเนินการอย่างแข็งขันในการจัดโครงการพัฒนาแอฟริกาบริเวณใต้ทะเลทรายซาฮาราลงมา โดยให้แอฟริกาเรียนรู้การพัฒนาประเทศจากเอเชียเป็นสำคัญ

แนวตอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

การจัดประชุมเอเชีย-แอฟริกาที่บันดุงมีความสำคัญในแง่การเมืองเพราะการประชุมในครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงการผนึกกำลังอย่างเป็นทางการของประชาชาติเอเชีย-แอฟริกา โดยเฉพาะเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินการในกรอบองค์กรของประเทศกำลังพัฒนาตามห้วงเวลาตามหลักเกณฑ์ที่ได้วางไว้ทำให้นานาชาติได้รับรู้ปัญหาเอเชีย-แอฟริกามากขึ้น

แนวตอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

ความร่วมมือ IOR-ARC กำลังอยู่ในระยะของการก่อตัว ทั้งนี้ความพยายามในการสร้างความร่วมมือในกรอบดังกล่าว ก็มีจุดประสงค์สำคัญดังนี้ (1) เพื่อ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศได้-ได้ (2) เพื่อแสวงหาแหล่งลงทุนและตลาดใหม่ ๆ อันเป็นการส่งเสริมการค้าภายในภูมิภาคให้แข่งขันในตลาดโลกได้ และ (3) เพื่อให้สนับสนุนที่เปิดกว้างให้ประเทศที่อยู่ริมขอบมหาสมุทรอินเดียให้เข้าเป็นสมาชิก

แนวตอบประเมินผลท้ายบท

1. ประเด็นสำคัญในการประชุมกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดครั้งที่ 4 ในปี ค.ศ. 1973 ได้แก่ ประเด็นด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ที่ประชุมพยายามที่จะโน้มน้าวให้ประชาคมโลกหันมาสนใจแนวทางการสร้างระเบียบเศรษฐกิจใหม่ระหว่างประเทศ การนิยามยุทธศาสตร์การพัฒนา และการเรียกร้องให้มีการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
2. การประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการพัฒนาแอฟริกาที่โตเกียวครั้งที่ 1 มีจุดประสงค์สำคัญคือ (1) ส่งเสริมความพยายามของประเทศในแอฟริกาในการปฏิรูปเศรษฐกิจ-การเมือง และ (2) สร้างความเข้าใจแก่สาธารณชน ทั้งในเรื่องภายในประเทศและต่างประเทศของแอฟริกา รวมทั้งความจำเป็นที่จะต้องให้การสนับสนุนแอฟริกา

กิจกรรมการเรียนรู้บทที่ 7

1. จงวิเคราะห์กับสาเหตุสำคัญที่ทำให้ญี่ปุ่นดำเนินความพยายามในการมีบทบาทนำในการริเริ่มพัฒนาแอฟริกาโดยเชื่อมโยงการพัฒนาเอเชียกับแอฟริกา
2. จงพิจารณาอุปสรรคอันอาจเกิดขึ้นในกรอบความร่วมมือริมฝั่งมหาสมุทรอินเดีย